

Bygdelivsbutikken

Ekstrainnsats, sertifisering, fordelar

Rune Opheim, Civitas
03.12.2024

Foto: i denne presentasjonen: Rune Opheim, der ikkje anna er oppført

Illustrasjonar skapt med KI

Oppfølging av Civitas sitt forslag i oppdrag for KDD i 2022

Føreslo felles ordning for bylivsbutikker, nærmiljøbutikker og bygdelivsbutikker

Bygdelivsbutikker tatt tak i gjennom eit samarbeid mellom Distriktssenteret og Innlandet fylkeskommune

To samlingar på Hamar med butikkar og kommunar i mai og oktober 2024. Arbeidsmøte (Teams) med ei mindre gruppe ...

Ekstra innsats juni

Skikkeleg ekstra innsats, i tillegg til det ein kan forvente av alle butikkar. Setje ord på kva slik ekstra innsats kan vere (kriterier)

Sertifisering m.m. september

Minst mulig skrivearbeid, men må bruke tid i butikk. Krev konkrete/ partiske kriterier som er lett å sjå om er oppfylt

Fordelar august

Attraktive fordelar som motiverer til og synleggjer ekstra innsats. Fordelar til kommunar der det er bygdelivsbutikker.

Stiller ikkje krav som uansett følgjer av lov/forskrift, t.d. HMS, Mattilsynet og universell utforming

Kriteria skal ikkje overlappe Miljøfyrtårn eller andre aktuelle typar miljømerking/ -sertifisering

Samanheng Merkur og bygdelivsbutikkar

MERKUR

Sikre innbyggjarane tilgang til ein nærliggande daglegvarebutikk med god kvalitet og mange tilleggstenester.

Butikken må ha bestemte eigenskapar

- Bli ein flinkare kjøpmann
- Investering
- Drift
- Omstilling +++

Kjerne-
verksemd

Lønsame
tilleggstenester

- Bygdemobilisering
- Hjelpe eldre
- Sosial møteplass
- Samarbeid kommune og andre «kollektive gode»

Ting butikken gir
tilbake til bygda, og
som ikkje alltid løner
seg direkte

I første omgang daglegvarebutikkar i «utkantkommunar»

Etter kvart kanskje fleire typar butikkar, og i alle kommunar

- Nærbutikkar i bygder, og nabolag
- Bylivsbutikkar i sentrum

Butikken må sjølv ta initiativ til å bli sertifisert, men får då:

- attraktive fordelar som gjenyting for ekstra samfunnsinnsats.
- Ei merkevare å vere stolt av

BYGDELIVS-
BUTIKK

Ny ordning for
Bygdelivsbutikkar

Gjerne fleire i same bygd

Føresetnad: At dei yter ein **skikkeleg ekstra** innsats, i tillegg til det ein kan forvente av alle butikkar

Såpass strengt at **ikkje alle får**

Skapt med KI

Bygdelivsbutikken, bygda og kommunen

Bygda

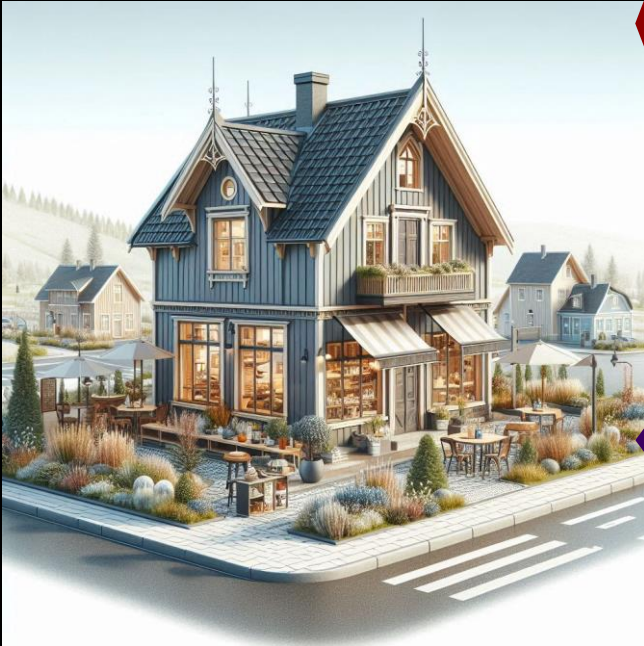
Bygdefolk og besøkende bidreg som kundar

Butikken må sjølv ønskje å bli sertifisert

Eigenskapar ved butikken, nærområdet og tenestene avgjer om butikken blir sertifisert

Butikken

Samarbeid mellom butikk og bygdefolk, frivilligheit og lokalt næringsliv gjer det lettare å bli sertifisert

Spør ikkje kven som syter for at kriterier blir oppfylt, eller om det er lønsamt. Samarbeid med andre vil lønne seg!

Kommunen kan uansett:

- Planleggje gode bygder, inkl. butikken si rolle. Sjå i samanheng med andre val kommunen gjer, m.a. knytt til skule/ barnehage, nærmiljø mm
- Levere tenester/ tryggleik til bygdefolk ved hjelp av butikken
- Handle i butikken

Samarbeid mellom butikk og kommune gjer det lettare å bli sertifisert, MEN butikken skal ikkje vere avhengig av kommunen for å bli sertifisert

Kommunen får fordelar viss det er bygdelivsbutikker, t.d. utvida høve til å tillate sundagsøpe

Fylkeskommunen kan rettleie kommunen. Kommunar kan samarbeide

Kommunen

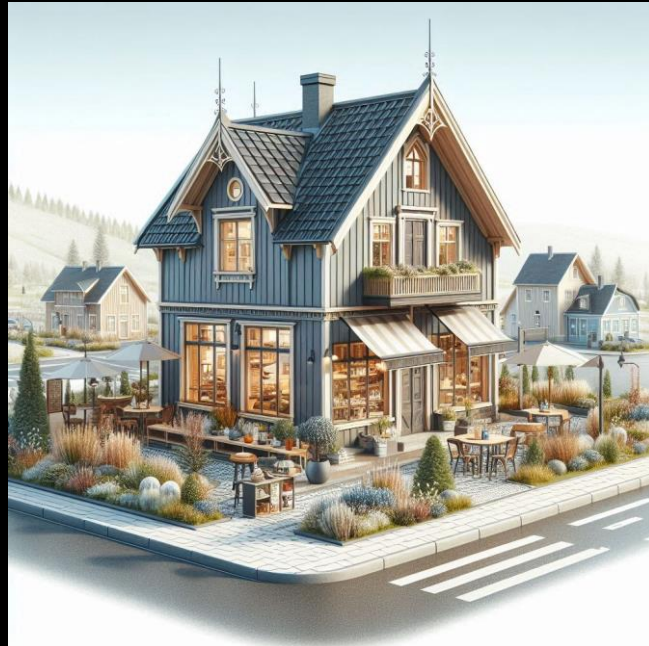
Fylkeskommune, stat, og statlege selskap kan nytte butikken i tenesteleveransar

Må bygdelivsbutikken ha daglegvarer?

- I litt større bygder (inkl. små kommunesenter) kan det vere fleire butikkar, og ikkje alle desse vil nødvendigvis ha daglegvarer
- Daglegvarebutikken/ -butikkane kan vere lite eigna som bygdelivsbutikk, eller ikkje ønskje å bli det
- Butikkar utan fullt sortiment av daglegvarer kan likevel ha eigenskapar som bygdelivsbutikk
- Så lenge folk får mat lokalt, bør vel også t.d. ein heilårsopen bokhandel/ bokkafé eller ein «alt-mulig-butikk» kunne vere bygdelivsbutikk? (Bokhandlar inngår allereie i Merkur.)

Bygdelivsbutikk,
heilt eller delvis
utan daglegvarer

- men open heile året
- «Third place»
for bygdefolket

Nærliggjande
daglegvarebutikk
som ikkje kan/ vil
bli bygdelivsbutikk
- kan likevel vere
tilknytt Merkur

Typar kriterier

**Enkelt, trygt og
triveleg å gå/ sykle**

8 kriterier
inntil 10 poeng

**Kortreiste/miljøvennlege
varer og tenester**

10 kriterier
Inntil 12 poeng

Vertskap

10 kriterier
inntil 13 poeng

**Triveleg utanfor
butikken**

11 kriterier
inntil 17 poeng

**Utåtvend butikkdrift og
byggningsvern**

8 kriterier
inntil 12 poeng

Hjelp til eldre, og dei utan bil

7 kriterier
Inntil 12 poeng

**Sosial møtestad, bygdefelles-
skap, inkludering, samskaping**

11 kriterier
inntil 21 poeng

Beredskap

8 kriterier
inntil 8 poeng

**Arbeidsplassar og
arbeidslokale**

5 kriterier
inntil 5 poeng

Enkelt, trygt og triveleg å gå/ sykle – inntil 10p

1.1 Enkelt å gå/sykle

1.2 Trygt å gå/sykle

1.3 Triveleg å gå/sykle

1.4 Sykkelparkering

1.5 Lade sykkel mm

1.6 Bilfritt inngangsparti

1.7 Lett å reise kollektivt

1.8 Valt bort bilbasert
lokalisering

Triveleg utanfor butikken – inntil 17p

2.1 Sitjeplass ute

2.2 Utservering

2.3 Varer ute

2.4 Plantar

2.5 Kunst

2.6 Julepynt

2.7 Utelys

2.8 Fin fasade

2.9 Leikeplass

2.10 Aktivitetar for ungdom ute

2.11 Aktivitetar for alle ute

Utåtvend butikkdrift og bygningsvern – inntil 12p

3.1 Aktiv fasade

3.2 Solskjerm

3.3 Dagslys

3.4 Ting å sjå i vindaugo

3.5 Bruk av eldre bygg

3.6 Bruk av verna bygg

3.7 Tungvinte leveransar

3.8 Tungvint varehandtering

Hjelp til eldre, og dei utan bil – inntil 12p

4.1 Utkøyring av varer

4.2 Handlebuss etc. til butikken

4.3 Praktisk hjelp heime, t.d. å bere inn varer

4.4 Digitalhjelp

4.5 Kommunekontakt

4.6 Kontantar

4.7 Inn-bestilling av varer

Sosial møtestad, bygdefellesskap, inkludering, samskaping – inntil 21p

5.1 Sosial møtestad

5.2 Utstyr inne

5.3 Aktivitetar på dagtid

5.4 Aktivitetar på kveldstid

5.5 Møtelokale

5.6 Trening

5.7 Oppslag

5.8 Tenestetorg

5.9 Dugnad

5.10 Festival

5.11 Samskaping

Arbeidsplassar og arbeidslokale – inntil 5p

6.1 Sommarjobb

6.2 Arbeidstrening

6.3 Jobb-hotell

6.4 Ute-kontor

6.5 Pauserom

Beredskap – inntil 8p

7.1 Hjartestartar

7.2 Førstehjelpskurs

7.3 Brannvern

7.4 Naudsamband

7.5 Naudstraum

7.6 Kontaktpunkt

7.7 Samlingsplass for naudetatar

7.8 Samlingsplass for bygdefolk

Vertskap – inntil 13p

8.1 Turistinfo

8.2 Resepsjon

8.3 Besøkssenter

8.4 Hytte-sørvis

8.5 Frukost

8.6 Kundetoalett

8.7 Stellerom

8.8 Dusj

8.9 Venterom

8.10 Vaskeri

Kortreiste/miljøvennlige varer og tenester – inntil 12p

9.1 Sal for frivillige

9.2 Ombruk

9.3 Reparasjon

9.4 Utstysutlån

9.5 Utstysutleige

9.6 Mat frå lokale leverandørar, inkl. sesongprodukt

9.7 Rekoring etc.

9.8 Lokale produkt

9.9 Bibliotek

9.10 Miljøsertifisert

Kvifor kan ikkje alle bli bygdelivsbutikk?

Viss styresmaktene skal forskjellsbehandle og gi attraktive fordelar, må dei ha ein sakleg grunn

Viss ordninga og merkevara skal få tillit hos folk, så må ein kunne stole på at dei som blir sertifisert faktisk gjer ein ekstra innsats

I seg sjølv eit poeng å synleggjere slik innsats – storsamfunnet viser at kjøpmenn som gjer litt ekstra blir sett og verdsett!

Heilt greitt å IKKJE bli bygdelivsbutikk

Skapt med KI

Ulike typar fordelar (til dei som er kvalifisert)

- døme frå ei hotellkjede sitt bonusprogram

Garantert fordel med verdi for dei fleste

- bonuspoeng som gir gratis opphald

Garantert fordel med verdi for nokon

- gratis bruk av treningsrom

Fordelar som er avhengig av meirinnsats frå deg

- rabattkupong i restaurant

Fordelar som du kanskje får (avhengig av andre)

- oppgradert rom viss ledig kapasitet

Fordelar til tredjepart

- bidrag til Regnskogfondet

Fordelar som også andre får (ikkje eksklusivt for dei som er kvalifisert)

- gratis kaffi og te i lobbyen

Mogelege typar fordelar til bygdelivsbutikkar

Få lov til noko andre butikkar ikkje får lov til (men mattryggleik, HMS etc. er uaktuelt)

Offentlege innkjøp
- tildelingskriterium
- høve til meir direktekjøp (over 100.000,-)

- Reduserte offentlege avgifter
- Praktisk hjelp frå det offentlege

Forrang i andre tilskotsordningar, t.d. straumstøtte

Hjelp til å levere varer/ tenester for andre, t.d. netthandel, post, bank, pol

Fordelar til dei som handlar i butikken

Oversikt over fordelar ulike styresmakter trygt kan gi sertifiserte butikkar

Rabattar eller andre fordeler hos kjeda og andre leverandørar

Merkevare
Hjelp til skilting og anna marknadsføring

Bygdelivsbutikken

Fordelar bør ikkje erstatte utgifter som kjedene, kommunen eller andre før har dekkja

Varelevering tilpassa butikken sitt behov

Fordelar i Merkur – basert på tal hushald i bygda, avstand til andre butikkar mm.

- Tilskot til drift
- Støtte til investering/ drift etter søknad (behovsvurdert)

Individuell rett-leiing til kjøpmenn

Fagfora og kurs for butikkane

Hjelp til å få i stand samarbeid, t.d. butikk-kommune

Bygdelivsbutikken gjer det ikkje naudsynt å endre Merkur

Bygdelogistikk – ferskvarer ofte nok, og i små nok kvanta

Små, lokale butikkar

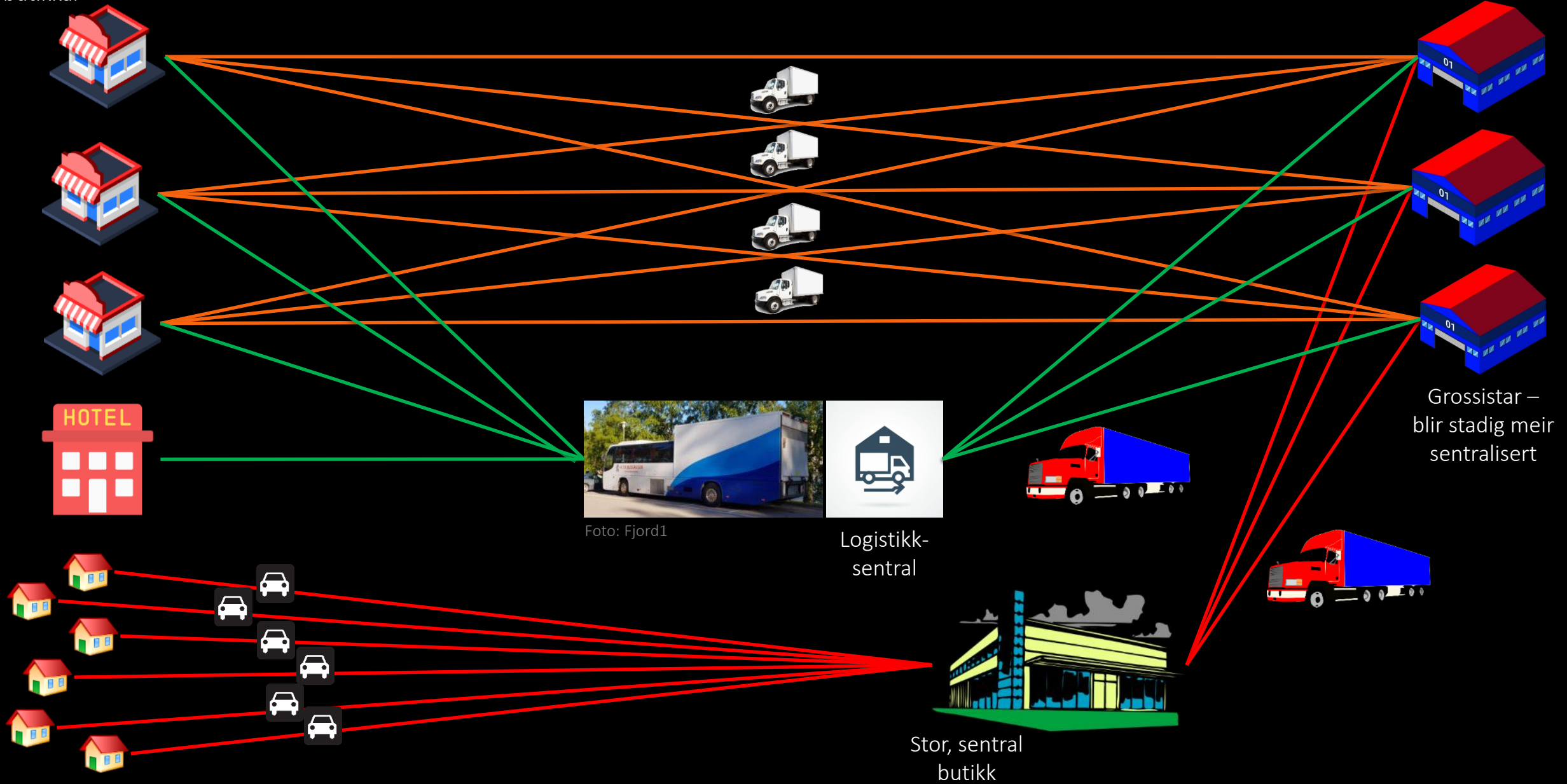

Foto: Fjord1

Logistikk-sentral

Stor, sentral butikk

Slik kan sertifisering gjennomførast

Aktuelle butikkar og kommunar får info om ordninga og om kriteria for å bli sertifisert

OBS! Berre ein KI-generert «tulle-logo», må gjerast skikkeleg!

«Merkevara» Bygdelivs-butikk blir kommunisert og marknadsført i samfunnet, kombinert med Merkur

Butikken ber om sertifiseringsbesøk, og dette blir avtalt

Årleg fornying

Med alle minimumskrav oppfylt og nok poeng blir butikken sertifisert

Besøk i butikken, sertifisør og kjøpmann går gjennom sjekklista i lag

Butikken får tilsendt oversikt over kva som må til for å bli bygdelivsbutikk

Butikken kan søkje rettleiing hos, kommunen, kjeda, Merkur-konsulent etc. for å oppfylle krava
Ber om nytt sertifiserings-besøk når ein er klar

Poengkrav og evt. fleire sertifiseringsnivå

Maks 110 poeng i skisse til ordning her. Alle poengnivå må testast ut før endeleg fastsetjing

Nivå	Krav	Fordelar
 Under sertifisering	Har hatt første besøk av sertifisør	Tilgang til rettleiing. Kommunen blir forsøkt involvert Hjelp til å lage avtalar
 ★ Sertifisert 1 stjerne	Oppfyller obligatoriske krav Minst 55 poeng Poeng på kriterium av typen «sosial møtestad...»	Tilgang til dei fleste fordelar Låg sats for graderte fordelar God merkevare
 ★★ Sertifisert 2 stjerner	Oppfyller obligatoriske krav Minst 70 poeng Poeng på minst 4 (av 9) typar kriterier, inkl. «sosial møtestad...»	Tilgang til alle fordelar Middels sats for graderte fordelar Sterk merkevare
 ★★★ Sertifisert 3 stjerner	Oppfyller obligatoriske krav Minst 80 poeng Poeng på minst 8 (av 9) typar kriterier, inkl. «sosial møtestad...» og «triveleg utanfor...»	Tilgang til alle fordelar Høg sats for graderte fordelar Svært sterk merkevare, ekstra profilering

Oppgaver for dei som skal drive ordninga

Utvikle og halde ved like attraktive fordelar. Krev eit vidt spekter av kompetanse, inkl. juss og butikkdrift

Vidareutvikle kriteria for sertifisering. Krev eit vidt spekter av kompetanse, inkl. samfunnsplan

Utvikle og halde ved like merkevara. Felles profilering

Sekretariat for ordninga

Lære opp, akkreditere, følgje opp og betale dei som skal sertifisere

Samarbeid med styresmakter, næringsliv og frivilligheit – nasjonalt, regionalt og i aktuelle kommunar

Rettleiing til butikkar under sertifisering og til sertifiserte butikkar

Fagfora og kurs-tilbod for sertifiserte butikkar, og deira samarbeidspartnar

Oppgaver for dei som skal lage ordninga

Få på plass attraktive fordelar som kan fungere heilt frå starten. Krev eit vidt spekter av kompetanse, inkl. juss og butikkdrift

Teste ut og fullføre kriteria for sertifisering. Krev eit vidt spekter av kompetanse, inkl. samfunnsplan

Lage konsept for merkevare og felles profilering: inkl. logo/ skilt

Få på plass ei god og effektiv organisering av ordninga

Lage systemet for sertifisering, og teste det. Få på plass finansiering

Utvikle ordninga i samarbeid med styresmakter, næringsliv og frivilligheit – nasjonalt, regionalt og i representative kommunar

Planleggje system for rettleiing

Planleggje fagfora og kurstilbod

rune.opheim@civitas.no
915 83 199 – www.civitas.no

© AS Civitas 2024